

SEBASTIAN KOSTECKI

Wydział Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

**BIBLIJNE PODSTAWY PRYMATU PIOTROWEGO
WEDŁUG CARLA MARIII MARTINIEGO**

Niniejszy artykuł przedstawia biblijne argumenty za istnieniem posługi papieskiej w ujęciu włoskiego kardynała Carla Marii Martiniego. Prymat Piotrowy został ustanowiony z woli Jezusa Chrystusa w wielu momentach jego ziemskiej działalności. Dlatego najpierw przedstawiono opisy powołań Piotra, w których już widać pewien zamysł wobec ucznia. Następnie ukazano szczególną rolę apostoła Piotra względem grona Dwunastu oraz wyjątkową relację pomiędzy Jezusem a wybranym uczniem. Doprowadziła ona do nadania Piotrowi specjalnego posłannictwa, na mocy którego otrzymał specjalną misję w przyszłej wspólnocie. Wszystkie omawiane fragmenty prowadzą do wniosku, że apostoł Piotr został wybrany i obdarzony z woli Jezusa Chrystusa specjalnym zadaniem w ustanowionym przez siebie Kościele.

W dzisiejszych czasach każdy papież cieszy się wielką popularnością. Media śledzą każdy jego krok, dzięki czemu prawie codziennie znajduje się na czołówkach gazet lub w nagłówkach serwisów informacyjnych. Także liczni komentatorzy wypowiadają się na temat jego wystąpień. Dziś papież Franciszek jest słuchany i oglądany niemal przez cały świat. Współcześnie mówi się także o tzw. „efekcie Franciszka”, który sprawia, że jego poczynania śledzą już nie tylko członkowie Kościoła Rzymskokatolickiego, ale i wyznawcy innych wyznań i religii. Można wręcz powiedzieć, że w dzisiejszych czasach papież przynależy do całego świata. Papieskie wypowiedzi często prowadzą do refleksji nad swoim życiem, budzą pytania, a niekiedy wręcz oburzają. „Problem” z wypowiedziami papieskimi mają również teologowie, którzy pytają, czy papież już przekroczył granice ortodoksji czy jeszcze nie. Są również tacy, którzy obierają go sobie za przewodnika duchowego. Natomiast w Polsce wielu ludzi mówi z dumą o Janie Pawle II „nasz papież”, traktując go jako niezbędny element współczesnej „polskości”. Wszystko to świadczy o żywym zainteresowaniu życiem jednej osoby, która jak się wydaje, posiada ogromny wpływ na cały współczesny świat.

Dzisiejsza popularność Ojca Świętego Franciszka może stawiać pytania o to, kim właściwie jest papież oraz skąd pochodzi źródło i sens jego posługi. To zagadnienie może dotyczyć nie tylko wyznawców innych religii lub wyznań chrześcijańskich, którzy spotykają się z osobą papieża. Odnosi się przede wszystkim do katolików, a zwłaszcza takich, którzy tłumnie spotykają się z biskupem Rzymu lub po cichu kontestują jego „rewolucyjne” nauczanie.

Teologia fundamentalna daje odpowiedź na pytanie o źródło posługi papieskiej. Wskazuje, że Kościół został ustanowiony podczas całego ziemskiego życia Jezusa Chrystusa, który uobecnił zamysł Boży zbawienia człowieka we wspólnocie¹. Tradycyjna apologetyka utworzenie Kościoła dostrzegają

Sebastian Kostecki, mgr – doktorant w Instytucie Teologii Fundamentalnej Wydziału Teologii KUL; zainteresowania naukowe: eklezjologia fundamentalna, Kościół, geneza Kościoła, zagadnienie wolności; kontakt: sebastian.kostecki@gmail.com.

w realizacji zapowiedzi dotyczących przyścia Królestwa Bożego, a także w ustanowieniu Dwunastu i nadaniu prymatu św. Piotrowi. W tym ostatnim punkcie Tradycja upatruje źródło i sens posługi papieskiej². Należy również podkreślić, że posługa Piotrowa realizuje się dziś w urzędzie papieża.

Dlatego celem niniejszej pracy będzie przedstawienie argumentów na rzecz ustanowienia przez Jezusa Chrystusa prymatu Piotrowego w ujęciu nieżyjącego już kardynała Carla Marii Martiniego. Posługa papieska posiada swój fundament w życiu i działalności Jezusa Chrystusa. Dlatego na podstawie dokonanej przez włoskiego hierarchę analizy wybranych fragmentów biblijnych zostanie uzasadnione, że Jezus Chrystus miał wyraźny zamiar nadania świętemu Piotrowi specjalnego posłannictwa, w którym dziś uczestniczą kolejni papieże.

Carlo Maria Martini pozostawił po sobie wiele dzieł, a zwłaszcza liczne homilie oraz listy duszpasterskie skierowane do wiernych diecezji mediolańskiej. Do jego dorobku należą również zapisy wielu przeprowadzonych rekolekcji, które później wydawano w formie książkowej. Był człowiekiem o niezwykłym umyśle. Uznawano go zarówno za znakomitego naukowca, jak i wspaniałego biskupa. Choć obecnie często pamięta się go jako autora kontrowersyjnych wypowiedzi, był przede wszystkim osobą niezwykle oddaną Kościołowi powszechnemu i mediolańskiemu. Urodził się w 1927 roku w Turynie. Wstąpił do zakonu jezuitów, studiował wnikliwie Pismo Święte, wykładał na rzymskich uniwersytetach. Był rektorem Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Ustanowiony w 1978 roku arcybiskupem mediolańskim stał się duszpasterzem, który wychodził naprzeciw każdemu człowiekowi. Nie bał się trudnych pytań i często potrafił poddawać pod dyskusję trudne i kontrowersyjne zagadnienia. W działalności duszpasterskiej wielokrotnie odwoływał się do swojej bogatej wiedzy biblijnej. Zmarł w 2012 roku³.

Niniejszy artykuł składa się z czterech części. W pierwszej przedstawiono wyjątkowość powołania Piotra przez Jezusa, które wskazuje na jego szczególną pozycję we wspólnocie uczniów dostrzeżoną i podkreśloną przez Ewangelistów. Następnie ukazano szczególne miejsce apostoła w ustanowionym przez Chrystusa gronie Dwunastu. W trzecim punkcie przedstawiono wyjątkową relację pomiędzy Piotrem a jego Mistrzem. Na końcu poddano analizie posłannictwo apostoła zawarte w trzech tekstach petrynistycznych⁴, które wyraźnie wskazują na jego wyjątkową misję zleconą przez Jezusa Chrystusa.

Powołanie Piotra

W Nowym Testamencie można odnaleźć fragmenty dotyczące powołania większości z apostołów. Jednakże tylko Piotr posiada opis swego powołania w każdej z czterech Ewangelii. Ponadto ma również swój własny opis pierwszego spotkania z Mistrzem. Kardynał Martini analizuje te fragmenty i ukazuje szczegóły, które świadczą o wyjątkowości tego wydarzenia. Także pośrednio wskazują one na szczególną rolę tego apostoła w planie założenia Kościoła przez Jezusa Chrystusa. Uwidaczniają one rolę osoby Piotra w pierwszej wspólnocie uczniów po zmartwychwstaniu.

W Ewangelii według św. Marka można odnaleźć bardzo krótki opis powołania (Mk 1,16-18). Podczas tego wydarzenia Jezus przechadza się nad Jeziorem Galilejskim, a gdy dostrzega Szymona i jego brata Andrzeja, powołuje ich na swoich uczniów. Martini dostrzega, że powołanie dokonuje się nad

¹ Por. M. Rusecki, *Kościół*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej, Lublin-Kraków 2002, s. 664-667.

² Por. M. Rusecki, *Traktat o Kościele*, Lublin 2015, s. 93.

³ Nota biograficzna za: A. Tornielli, *Niepokorny kardynał*, Kraków 2013.

⁴ Tekstami petrynistycznymi nazywam za kardynałem Stanisławem Nagym, trzy fragmenty dotyczące: zapowiedzi prymatu (Mt 16,17-19), nadania prymatu (J 21,15-19) i zadania umacniania uczniów (Łk 22,31-33). Por. S. Nagy, *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej*, Wrocław 1982.

jeziorem, czyli w konkretnym środowisku życiowym⁵. Piotr zostaje przywołany podczas swojej codziennej pracy w zwykłej rozmowie. Zostaje potraktowany bardzo blisko i serdecznie. Prowadzi to do powołania go na współpracownika Jezusa⁶. Zdaniem włoskiego kardynała właśnie wtedy przyszły apostoł otrzymuje zadanie podążania za swoim Mistrzem. Jezus przekazuje mu konkretny program życia, w którym ma stać się „rybakiem ludzi”. Na razie nie posiada ono konkretnego kształtu, ale wymaga od ucznia całkowitego posłuszeństwa Bogu⁷. Świadomość pełnego powierzenia się Bogu towarzyszyła mu już do końca życia i była źródłem jego misji.

Św. Łukasz w swojej Ewangelii przytacza nieco inny obraz powołania Piotra (Łk 5,1-11). Jezus przychodzi nad jezioro i dostrzega płuczącego sieci Szymona. Podchodzi do niego i prosi go o wejście do stojącej obok łodzi. Następnie, po wygłoszeniu nauki do zgromadzonych tłumów, prosi rybaka, aby wypłynął na połów w najgorętszą porę dnia. Piotr mimo oporów zgadza się na ten, jego zdaniem, bezsensowny czyn. W wyniku obfitego połowu, przyszły apostoł czuje się niegodny spotkania z Jezusem. Jest to moment, w którym przyszły apostoł zostaje powołany na ucznia. Omawiając ten fragment Martini zwraca uwagę, że w tej perykopie dokonuje się pewna przemiana apostoła. Piotr będąc zadufany we własne siły, staje się osobą pokorną i zdolną do zawierzenia komuś innemu. Tylko dzięki takiemu doświadczeniu swojej grzeszności, apostoł może zostać obdarzony zaufaniem, aby pełnić w przyszłości konkretne zadania. Zdaniem kardynała Jezus działa zatem według ściśle określonej pedagogii, która całkowicie przemienia Piotra⁸. Bowiem rybak odkrywa prawdę o swojej grzeszności i małości, która uzdalnia go do otrzymania w przyszłości specjalnej misji⁹. Według włoskiego hierarchy ważną rolę w określeniu przyszłego zadania mają słowa Chrystusa skierowane do Piotra „Nie bój się” (Łk 5,10), ponieważ mają one za zadanie utwierdzić ucznia do pełnienia odpowiedzialnej roli¹⁰. Martini w tym opisie powołania zwraca uwagę na pewną przemianę apostoła dokonaną przez Mistrza z Nazaretu. Dzięki doświadczeniu swej grzeszności Piotr w pełni zaufał Jezusowi i stał się zdolny do pełnienia w przyszłości odpowiedzialnego zadania.

O powołaniu Piotra pisze również w swojej Ewangelii św. Jan (J 1,40-42). W tym krótkim opisie jeden z uczniów Jana Chrzciciela przyprowadza do Jezusa Chrystusa swojego brata Szymona. Mistrz, widząc nadchodzącego mężczyznę, zmienia mu imię na Piotr. Carlo Maria Martini, analizując ten fragment, bardzo mocno uwypukla to wydarzenie. Kardynał podkreśla, że Jezus posiada moc przemieniającą rzeczywistość. Zmiana imienia jest nowym aktem stwórczym i staje się dla przyszłego apostoła nowym punktem odniesienia. Jezus daje swojemu nowemu uczniowi do zrozumienia, że posiada w swoim ręku jego przyszłość, którą ma zamiar w odpowiedni sposób ukształtować¹¹. Idąc za myślą amerykańskiego egzegety Fitzmyera wykazuje, że imię Kefas pochodzi od słowa *kefa*. Jego zdaniem to greckie wyrażenie oznacza skałę, na której orzeł zakłada swoje gniazdo lub kamienisty szczyt, na który wspinają się kozice¹². Według Martiniego Jezus nadając takie imię apostołowi, chce w ten sposób objawić mu nową tożsamość. Musi on bowiem stać się pewną i mocną skałą, na której można coś zbudować. Zdaniem kardynała to wydarzenie zmiany imienia musiało wywrzeć na uczniu duże wrażenie,

⁵ C. M. Martini, *Być z Jezusem. Medytacje nad Ewangelią św. Marka*, Kraków 1997, s. 40.

⁶ Tenże, *Odwaga zawierzenia. Rekolekcje*. Kraków 2013, s. 30.

⁷ Tenże, *Wyznania Piotra*, Kraków 1999, s. 43.

⁸ Tenże, *Głosić Jezusa. Medytacje nad Ewangelią św. Łukasza*, Kraków 1999, s. 48.

⁹ Tamże, s. 49.

¹⁰ Tamże, s. 50.

¹¹ Tenże, *Chrystus jest dla nas wszystkim. Wielkopostne rozważania kardynała arcybiskupa Carlo Marii Martiniego z roku 1997 wygłoszone w NovaRadioA – Circuito Marconi*, Warszawa 1999, s. 14.

¹² Tenże, *Odwaga zawierzenia...*, s. 69

ponieważ w przyszłości stało się dla niego pewną podstawą działania, które głęboko wpłynęło na jego życie¹³. Wypukła się w ten sposób bardzo ścisły związek pomiędzy Jezusem a Piotrem, który w przyszłości ma stać się dla ucznia punktem odniesienia dla całego życia.

Szczególne miejsce Piotra wśród Dwunastu

W biblijnym uzasadnieniu prymatu Piotrowego bardzo ważne miejsce zajmują teksty wskazujące na szczególne miejsce apostoła Piotra w gronie Dwunastu. Ewangelie przedstawiają go jako rzecznika wszystkich apostołów oraz członka „grupy trzech”, która towarzyszyła swemu Mistrzowi w wielu ważnych wydarzeniach. Zawsze zajmuje on pierwsze miejsca w katalogach apostołskich, a także pełni rolę przewodniczącego pierwszej wspólnoty uczniów w Dziejach Apostolskich. Carlo Maria Martini w swojej twórczości wyjaśnia kilka fragmentów, które wskazują na ścisły związek apostoła z Jezusem. Bliska relacja Chrystusa z Piotrem jest nieporównywalna z relacją Mistrza do pozostałych uczniów, dlatego w pewnym sensie sugeruje istnienie oddzielnego planu Chrystusa dla Piotra.

Przede wszystkim Szymon Piotr jest rzecznikiem apostołów wobec Jezusa. Taka postawa w najdoskonalszy sposób przejawia się w wydarzeniu pod Cezareą Filipową (Mk 8,27-32), gdy Nauczyciel pyta swych uczniów, za kogo go uważają. Zdaniem kardynała Piotr instynktownie poczuwa się do przemówienia w imieniu wszystkich. Wtedy z przekonaniem wyraża wiarę w mesjańską misję Jezusa¹⁴. W takiej samej roli zostaje ukazany w Ewangelii podczas przemienienia (Mt 17,1-8). Jezus zabiera trzech wybranych uczniów na górę, aby ukazać im swój majestat. Wobec nadzwyczajnych wydarzeń Piotr ponownie wypowiada się w imieniu wszystkich. Martini twierdzi, że świadczy to o świadomości apostoła, że do jego obowiązków należy wyrażanie wspólnej myśli pozostałych uczniów¹⁵. W tych biblijnych fragmentach zostaje wyrażona jego przewodnia rola w gronie Dwunastu. Jeszcze za życia Jezusa Szymon Piotr poczuwa się do przewodzenia. Zaś po śmierci Mistrza kontynuuje swoje zadanie.

O szczególnej roli apostoła wśród pozostałych uczniów świadczy także jego zachowanie po śmierci Jezusa. Ewangelista Jan ukazuje to w wydarzeniu połowu nad Jeziorem Galilejskim (J 21,1-3), gdy pozostała grupa apostołów pod przewodnictwem Piotra powraca do dawnego zajęcia łowienia ryb. Według kardynała Martiniego bierze on wtedy sprawy w swoje ręce i nie chce, aby także inni pozostawali bierni. W ten sposób podejmuje misję przewodzenia apostołom i zaprasza ich do pójścia za sobą. Dlatego okazuje się naturalnym przywódcą małej grupy, która pozostała po śmierci Jezusa¹⁶. Dla włoskiego hierarchy w tej perykpie ważne jest także miejsce, w którym wymienia się imię Szymona Piotra w krótkim spisie apostołów. Jest on bowiem przedstawiony na pierwszym miejscu. Ma to świadczyć o znaczeniu Piotra dla życia pierwszej wspólnoty uczniów. Jego osoba ma być decydująca, aby we wspólnocie dojrzała gotowość do współpracy¹⁷.

Podsumowując postać Piotra w tym wydarzeniu, kardynał twierdzi, że jedną z jego cech jest umiejętność przewodzenia innym. Sprawia ona, że apostoł okazuje zdolność do łączenia i jednoczenia ludzi. Zamiast tracić czas na zbędne dyskusje, skupia wokół siebie grupę uczniów i tworzy z nich zespół. Zdaniem Martiniego Jezus już wcześniej odnalazł tę cechę w Piotrze i wykorzystał ją dla celów swojej

¹³ Tamże, s. 69.

¹⁴ Tamże, s. 90.

¹⁵ Tenże, *Słuchać Jezusa. Medytacje nad ewangelią św. Mateusza*, Kraków 1999, s. 141.

¹⁶ Tenże, *Ciemność i światło*, Kraków 2012, s. 69-70.

¹⁷ Tenże, *Kochać Jezusa. Medytacje nad Ewangelią św. Jana*, Kraków 2003, s. 154.

misji, ustanawiając go kimś w rodzaju przywódcy. Ta nowa rola apostoła ma więc wielkie znaczenie dla jego przyszłej roli, którą ma odgrywać we wspólnocie apostołów po śmierci Chrystusa¹⁸.

Szczególna relacja Piotra wobec Jezusa

Tradycyjna apologetyka w uzasadnieniu prymatu Piotrowego wykorzystuje również biblijne fragmenty, które wskazują na szczególną relację pomiędzy Jezusem a Piotrem. Chrystus z własnej woli w wyjątkowy sposób traktował swego ucznia, przygotowując go do pełnienia nowego zadania w przyszłości. W analizie Carla Marii Martiniego ta bliskość życia Mistrza z wybranym apostołem ma na celu przygotowanie go do pełnienia odpowiedzialnej funkcji.

Do wydarzeń zawartych w Piśmie Świętym, które ukazują szczególną relację pomiędzy Piotrem a Jezusem, zalicza się scena chodzenia apostoła po wodzie (Mt 14,25-32). Ma ona miejsce po cudownym rozmnożeniu chleba przez Jezusa, gdy uczniowie wyprawiają się na drugi brzeg Jeziora Galilejskiego. Zobaczywszy wtedy idącego w nocy po wodzie swojego Mistrza, Piotr prosi Go o zdolność chodzenia po wodzie, a gdy ją otrzymuje, po kilku krokach wpada do wody. Według włoskiego kardynała chodzenie po wodzie jest zdolnością samego Boga. Jego zdaniem Piotr prosząc o tę umiejętność, wyraża absolutną śmiałość, ponieważ domaga się udziału w mocy Bożej¹⁹. Martini twierdzi, że taka prośba wyraża jednocześnie chęć dzielenia z Jezusem Jego prób i trudności. Dlatego chodzenie po wodzie nie okazało się takie proste, ponieważ apostoł przecenił swoje możliwości bycia tak jak Mistrz²⁰. Jednakże sam fakt spełnienia prośby ucznia, zdaniem kardynała wyraża pragnienie bliskości Jezusa z Piotrem. O wyjątkowości tego wydarzenia świadczy, że tylko Piotr był w stanie chodzić po wodzie. Żaden z pozostałych apostołów nie przeżył podobnego doświadczenia. Według włoskiego hierarchy wskazuje to także na szczególną rolę tego apostoła w gronie Dwunastu. Co więcej, kardynał Martini zwraca uwagę na wyjątkową osobowość ucznia, który nie waha się sam podjąć inicjatywy w spotkaniu Jezusa na jeziorze²¹.

Bardzo zażyłą relację pomiędzy Jezusem a Piotrem w stosunku do pozostałych uczniów wyraża fragment o podatku na świątynię (Mt 17,24-27). W tej scenie przybywającego do Kafarnaum Jezusa przychodzą poborcy podatku. Chcąc wystawić Chrystusa na próbę pytają o zapłacenie należnej daniny. Wtedy Jezus ze względu na ludzi nakazuje uczniowi wydobyć monety podatkowej z wyłowionej ryby i zapłacenie opłaty za nich. Dla Martiniego ważnym wydaje się fakt wspólnego opłacenia podatku przez Mistrza i ucznia, ponieważ ukazuje bardzo bliski związek pomiędzy nimi. Zdaniem kardynała także to wydarzenie stanowi pewien rodzaj ostrzeżenia dla Piotra, aby nie tworzył swego odrębnego życia. Jego zadaniem powinna być troska o jak najdoskonalsze naśladowanie Mistrza²².

Wyjątkowym wydarzeniem, w którym ukazuje się szczególna relacja pomiędzy Jezusem a Piotrem, jest scena pojmania w ogrodzie Oliwnym (J 18,1-13a). Do modlącego się Chrystusa przychodzi tłum, który ma Go uwięzić. Szymon Piotr podczas tego wydarzenia wyjmując miecz i odcina ucho jednemu ze sług arcykapłana. Włoski kardynał zwraca uwagę na fakt noszenia miecza przez jednego z uczniów. Prawdopodobnie Jezus dopuścił do swojego otoczenia osobę posiadającą broń ze względu na grasujących na drogach bandytów. Dlatego Chrystus, choć głosił bezwzględny pacyfizm, mógł zaakceptować towarzystwo uzbrojonej osoby²³. Ponadto Martini twierdzi, że Piotr mógł zostać wyznaczony na jedyną

¹⁸ Tenże, *Odwaga zawierzenia...*, s. 133.

¹⁹ Tenże, *Męka Jezusa Chrystusa według czterech Ewangelii. Medytacje*, Kraków 2003, s. 13.

²⁰ Tamże, s. 13.

²¹ Tenże, *Wyznania Piotra...*, s. 25.

²² Tamże, s. 17.

²³ Tenże, *Ciemność i światło...*, s. 41.

osobę, która była przeznaczona do obrony Jezusa. Dlatego w czasie pojmania swego Mistrza, Jego męki i śmierci, tylko Piotr był jedynym człowiekiem upoważnionym do ratowania Jezusa²⁴. W ten sposób włoski kardynał wykazuje, że Piotr nie był jednym z wielu apostołów, lecz został przez Chrystusa wybrany i przeznaczony do specjalnego zadania, które miał otrzymać w przyszłości.

Posłannictwo Piotra

Do tej pory wykazano, że apostoł Piotr pełnił zarówno szczególną rolę wśród Dwunastu oraz posiadał wyjątkową relację z Jezusem Chrystusem. Ewangelisci chcieli w ten sposób ukazać, że ten uczeń był powoli przygotowywany przez Mistrza z Nazaretu do pełnienia w przyszłości odpowiedzialnego zadania. Zostało ono określone w trzech fragmentach biblijnych, które teologia fundamentalna nazywa tekstami petrynistycznymi. Są one wykorzystywane do uzasadnienia, że prymat Piotrowy jest z ustanowienia i woli Jezusa Chrystusa, który realizuje się obecnie w kształcie posługi papieskiej.

Pierwszym zazwyczaj przywoływanym tekstem jest perykopa nazywana zapowiedzią nadania prymatu (Mt 16,18-19). Ewangelista Mateusz przywołuje tę wypowiedź w scenie wyznania mesjańskiego pod Cezareą Filipową. Wtedy Piotr, wyznając wiarę w Jezusa Chrystusa jako Mesjasza, otrzymuje zapowiedź swojej nowej misji. Zdaniem kardynała Martiniego apostoł poczuł się zapewne bardzo szczęśliwy, że swym wyznaniem nie zawiódł pokładanych w nim nadziei. Włoski hierarcha podkreśla, że rozpoznanie Boga w Jezusie Chrystusie uzdolniło ucznia do przyjęcia wyzwania przewodnictwa we wspólnocie uczniów i udźwignięcia odpowiedzialności w Królestwie Bożym²⁵. W wydarzeniu pod Cezareą Filipową Piotr otrzymuje swą prawdziwą tożsamość. Według kardynała apostoł ma stać się bowiem skałą, na której będzie zbudowany przyszły Kościół Chrystusowy. Ta dokładnie określona misja pochodzi z poznania prawdziwego oblicza Boga odnalezionego w Mistrzu²⁶. Dla Martiniego ten fragment stanowi także punkt odniesienia dla dzisiejszej wspólnoty wierzących. Wtedy zostaje przedstawiona zapowiedź zbudowania Kościoła jako trwałej instytucji, która ma być oparta na osobie wybranego apostoła. Według Martiniego tylko w odniesieniu do posługi Piotra, możemy dziś budować swoje życie w wierze i tworzyć prawdziwą wspólnotę²⁷. Zatem osoba Piotra i jego następców ma stać się punktem orientacyjnym i podstawą wiary w Chrystusa.

Kolejnym tekstem biblijnym przywoływanym zwykle na potwierdzenie prymatu Piotrowego jest fragment Ewangelii według św. Łukasza, w którym apostoł podczas Ostatniej Wieczerzy otrzymuje zadanie umacniania braci (Łk 22,31-33). Dla kardynała słowa wypowiedziane przez Jezusa są pewnego rodzaju ostrzeżeniem dla Piotra. Uczeń będzie w przyszłości umacniał wiarę swoich braci, ale tylko jeśli sam dostrzeże potrzebę stałego potwierdzania swojej relacji z Mistrzem²⁸. Według Carla Marii Martiniego Piotr realizuje to zadanie zaraz po zmartwychwstaniu. Jego zdaniem apostoł poczuł się odpowiedzialny za uczniów Pana już w Wieczerniku, gdy umacniał wiarę swoich braci²⁹. Wyrazem tej świadomości było także natychmiastowe pobiegnięcie do grobu po ogłoszeniu przez kobiety faktu zmartwychwstania. Włoski hierarcha twierdzi, że do tego czynu nie do końca doprowadziła go jego wiara, lecz właśnie słowa Chrystusa usłyszane podczas Ostatniej Wieczerzy. W ten sposób jako jeden z pierwszych uczniów udał się do grobu będąc w pełni świadomy swego posłannictwa, do którego został

²⁴ Tenże, *To jest Pan! Rekolekcje dla osiemnastolatków*, Kraków 2003, s. 66.

²⁵ Tenże, *Słuchać Jezusa...*, s. 140.

²⁶ Tenże, *Wyznania Piotra...*, s. 49.

²⁷ Tenże, *Cóż mamy czynić? Medytacje nad Ewangelią według św. Mateusza*, Kielce 1996, s. 118.

²⁸ Tenże, *Głosić Jezusa...*, s. 190.

²⁹ Tenże, *Ciemność i światło...*, s. 147.

przeznaczony³⁰. Pobiegł do miejsca złożenia swego Mistrza, aby utwierdzić wiarę apostołów. Martini ukazuje więc, że Piotr udowodnił swoim zachowaniem po zmartwychwstaniu, że był w pełni świadomy swej misji. Doskonale wiedział, że ma utwierdzać wiarę swoich braci.

Zapowiedź prymatu ukazana w Ewangelii według św. Mateusza, zostaje wypełniona w wydarzeniu przekazanym przez św. Jana, które w literaturze teologicznej nazywa się nadaniem prymatu. Zmartwychwstały ukazuje się swoim uczniom łowiącym ryby nad Jeziorem Galilejskim, lecz dla tematu prymatu bardzo ważny jest dialog pomiędzy Piotrem a Jezusem (J 21,15-19). Jezus trzykrotnie pyta swego ucznia o miłość, a apostoł trzy razy twierdząco mu odpowiada. Zdaniem kardynała te trzy pytania skierowane do Piotra ukazują, że w Jezusowym Królestwie Bożym najważniejsza jest miłość. Apostoł nie otrzymuje wielu różnych pytań, które miałyby za zadanie w całości sprawdzić gotowość ucznia do zadania przewodzenia uczniom. Okazuje się, że dla Jezusa liczy się tylko miłość³¹. Apostoł będzie owocnie pełnił swoją funkcję tylko wtedy, gdy będzie miłował swego Pana. Martini za Biblią Jerozolimską zwraca uwagę, że być może potrójne powtórzenie pytania jest znakiem i potwierdzeniem kontraktu pomiędzy Panem a Piotrem, który został zawarty prawomocnie i zgodnie ze zwyczajami semickimi. Przykładem miała być scena kupna groty Makpela przez Abrahama od Efrona (Rdz 23,7-20). Taka forma zawierania kontraktów była powszechnie akceptowana w kulturze Bliskiego Wschodu. W tym czasie praktykowano ustną formę zawierania umów i dlatego trzykrotne jej powtórzenie czyniło zobowiązanie nieodwołalnym i niepodważalnym³². Ten fakt może sugerować wyjątkowość i ważność rozmowy nad Jeziorem Galilejskim.

Dla Carla Marii Martiniego pierwszorzędne są pytania skierowane do Piotra. Według niego logiczną kolejnością wypowiedzi Jezusa powinno być stopniowanie od mniejszej do większej miłości. Natomiast w omawianym fragmencie występuje odwrotny porządek. Zdaniem kardynała ta kolejność ma sprawić, że w centrum dialogu będzie osoba Jezusa. Zadanie powierzone Piotrowi ma być oparte bardziej na bliskich i zażyłych stosunkach z Mistrzem niż na jakichkolwiek ludzkich zaletach³³.

Każde pytanie składa się z trzech elementów. Najpierw zostaje trzykrotnie powtórzony imię, co według włoskiego hierarchy oznacza wyjątkowy szacunek Jezusa dla osoby Piotra³⁴. Następnie kardynał poddaje analizie trzykrotnie użyty przez Jezusa czasownik „kochać”, który w języku greckim posiada kilka znaczeń. W pierwszym i drugim pytaniu użyty jest czasownik *agapáo*, natomiast w trzecim *filéo*. Pierwszy oznacza miłość ofiarną, miłość jako dar. Natomiast *filéo* oznacza miłość jako przyjaźń. C.M. Martini podkreśla, że gdy przyjaźń wyrażana przez *filéo* jest miłością wzajemnych relacji, to *agapáo* oznacza miłość, która daje samego siebie, co jest właściwe Bożej miłości. Ten dialog ucznia z Panem ukazuje nową świadomość apostoła. Piotr uświadamia sobie swoją niedoskonałą miłość do Jezusa, która pozwala mu przyjąć w pokorze nowe posłannictwo³⁵. Trzecim elementem pytań, które zostały wyróżnione przez Martiniego, jest porównanie, które odróżnia miłość Piotra od pozostałych uczniów. Wskazuje to na oddzielne i szczególnie wybranie ucznia do pełnienia odpowiedniego zadania nadanego przez Mistrza. Apostoł trzykrotnie odpowiada Jezusowi, zawsze zapewniając Go o swojej miłości³⁶.

Po każdej odpowiedzi Piotra następuje odpowiedź Mistrza, która jest zleceniem zadania opieki nad owczarnią Chrystusową. Zdaniem Carla Marii Martiniego w słowach określających to posłannictwo,

³⁰ Tamże, s. 68.

³¹ Tenże, *To jest Pan!...*, s. 68-69.

³² Tenże, *Ludu mój, wyjdź z Egiptu. Medytacje*, Kraków [brw], s. 92.

³³ Tenże, *Ignacjańskie ćwiczenia w świetle św. Jana*, [bmnrw], s. 164.

³⁴ Tenże, *Ludu mój wyjdź z Egiptu...*, s. 93.

³⁵ Tenże, *To jest Pan!...*, s. 69.

³⁶ Tenże, *Ludu mój wyjdź z Egiptu...*, s. 94.

pomimo rozbieżności w znaczeniu użytych słów, zostaje wskazana rozległość misji nadanej przez Jezusa³⁷. Apostoł otrzymuje zadanie pasienia wszystkich owiec lub baranków. Użyta pasterska metafora wskazuje także na głęboki i czuły związek odpowiedzialności dla powierzonych sobie osób, ponieważ pasterz ma być ojcem i opiekunem. Piotr otrzymuje zatem misję troski o swoją trzodę³⁸. Kardynał twierdzi, że w ten sposób zostało także przekazane Piotrowi zadanie życia na wzór Jezusa – Dobrego Pasterza. Tak jak Mistrz ma stać się pasterzem powierzonej sobie owczarni. Otrzymuje zadanie prowadzenia owiec. Oznacza to także zdolność do oddania swego życia. Włoski hierarcha uwypukla także jednoczący charakter misji Piotra. Życie na sposób pasterza wymaga od niego przyjęcia podstawowej misji Chrystusa, czyli zadanie sprowadzenia wszystkich do jedności. W ten sposób ma kontynuować ziemską działalność Jezusa Chrystusa³⁹. Jak więc zostało przedstawione, Piotr otrzymał misję przewodzenia wszystkim, którzy przynależą do Chrystusa. To posłannictwo otrzymał na podstawie wyraźnej woli Jezusa.

Po zmartwychwstaniu apostoł w wyraźny sposób realizował zadanie otrzymane nad Jeziorem Galilejskim. Na podstawie dialogu z Jezusem przewodził pierwszej wspólnotie uczniów, jednoczył ich oraz oddał swoje życie w Rzymie.

Podsumowanie

W Nowym Testamencie Piotr jest bardzo ważną postacią. Zwłaszcza w Ewangeliach odgrywa znaczącą rolę w życiu Jezusa Chrystusa. Jest jedynym apostołem, który posiada swój własny i wyjątkowy opis powołania. Jest także najczęściej wypowiadającym się uczniem Jezusa. W kilku wydarzeniach przemawia w imieniu grona Dwunastu. Ponadto bierze udział w największej liczbie wydarzeń w porównaniu do pozostałych uczniów. Zawsze występuje na pierwszym miejscu w spisach apostoelskich. Zaś w *Dziejach Apostolskich* to on przewodzi pierwszej wspólnotie uczniów oraz odgrywa naczelną rolę w Kościele Jerozolimskim. Wszystkie te fakty biblijne ukazują jak ważną postacią Nowego Testamentu był święty Piotr. Prowadzi to do prostego wniosku, że musiało być coś bardzo szczególnego w tym człowieku, skoro Ewangeliści tak mocno zaakcentowali jego postać w swoich dziełach.

Na podstawie przytoczonych w pracy argumentów opartych na Piśmie Świętym i tekstach Carla Marii Martiniego można stwierdzić, że apostoł Piotr pełnił i miał pełnić w zamyśle Jezusa Chrystusa szczególną rolę i posłannictwo w Kościele. Już podczas swego powołania został przygotowany do pewnego zadania, które miał otrzymać w przyszłości. Charakter tej misji określało zarówno zmienione imię jak i zapowiedź stania się „rybakiem ludzi”. Natomiast doświadczenie własnej grzeszności w spotkaniu z Mistrzem z Nazaretu nad jeziorem Galilejskim pozwoliło mu na uznanie w Jezusie swojego Pana. Piotr w szczególny sposób został także związany z Chrystusem za pomocą indywidualnej formacji, specjalnych pouczeń oraz zapewnień Mistrza o ich wzajemnej jedności życia. W tych słowach sam Jezus łączy swoje życie z wybranym uczniem. W końcu Piotr dostaje wyraźne polecenia pochodzące od Nauczyciela, w których otrzymuje władzę całkowicie różną od zadań pozostałych apostołów. Dziś to posłannictwo nazywamy prymatem Piotrowym. Ma nie tylko umacniać swoich braci, ale również uobecniać Pana we wspólnotę. Jego zadanie w pełni oddaje także zmienione imię, która uświadamia mu konieczność bycia opoką i podstawą dla przyszłej wspólnoty chrześcijan. Wreszcie po zmartwychwstaniu poczuwa się do odpowiedzialności za resztę uczniów, ponieważ gromadzi ich i im przewodzi. Posłannictwo Piotrowe ma opierać się na miłości ucznia do swego Pana. Dzięki temu oddaniu się Piotra ma stać się pasterzem wspólnoty, aż po oddanie swego życia.

³⁷ Tamże, s. 96.

³⁸ Tenże, *To jest Pan!...*, s. 72.

³⁹ Tenże, *Ludu mój, wyjdź z Egiptu...*, s. 96.

Wszystkie te fragmenty biblijne w analizie kardynała Martiniego pozwalają na uświadomienie sobie poważnej roli apostoła Piotra, który – jak można było zauważyć – został ustanowiony z woli Jezusa Chrystusa do pełnienia szczególnego posłannictwa. Charakter misji Piotra przekreśla możliwość jej wypełnienia tylko przez jednego człowieka. W ustanowionym przez Chrystusa Kościele zawsze potrzebny jest ośrodek jedności, czy osoba prowadząca owczarnię Jezusa do zbawienia. Dlatego można stwierdzić, że misja Piotra nazywana dziś prymatem jest dziś realizowana w posłudze papieża.

THE BIBLICAL BASIS OF THE PRIMACY OF PETER BY CARLO MARIA MARTINI

Summary

Each pope is a very popular person today. All people, who live in the world, listen his teaching. However, few people think about the grounds on which stands the papal ministry. This article under the title "The biblical basis of the primacy of Peter Carlo Maria Martini" is an attempt to present the biblical arguments for the existence of the ministry of the Pope.

This research was prepared on the basis creativity of the Italian Cardinal Carlo Maria Martini. The Primacy of Peter was established by the will of Jesus Christ in many moments of his earthly activity. In first, this reserch presented descriptions of vocations Peter. Later the article show the special role of the Apostle Peter in the group of the Twelve and the unique relationship between Jesus and his disciple. All the arguments lead to conclusion that the Apostle Peter was chosen and blessed by the will of Jesus Christ. He received from him a special task in Jesus church. This mission is continued by each pope.

Keywords

ecclesiology, Carlo Maria Martini, primacy of Peter

Bibliografia

- Martini C.M., *Być z Jezusem. Medytacje nad Ewangelią św. Marka*, Kraków 1997.
- Martini C.M., *Chrystus jest dla nas wszystkim. Wielkopostne rozważania kardynała arcybiskupa Carlo Marii Martiniego z roku 1997 wygłoszone w NovaRadioA – Circuito Marconi*, Warszawa 1999.
- Martini C.M., *Ciemność i światło*, Kraków 2012.
- Martini C.M., *Cóż mamy czynić? Medytacje nad Ewangelią według św. Mateusza*, Kielce 1996.
- Martini C.M., *Głosić Jezusa. Medytacje nad Ewangelią św. Łukasza*, Kraków 1999.
- Martini C.M., *Ignacjańskie ćwiczenia w świetle św. Jana*, [bmnrw].
- Martini C.M., *Kochać Jezusa. Medytacje nad Ewangelią św. Jana*, Kraków 2003.
- Martini C.M., *Ludu mój, wyjdź z Egiptu. Medytacje*, Kraków [brw].
- Martini C.M., *Męka Jezusa Chrystusa według czterech Ewangelii. Medytacje*, Kraków 2003.
- Martini C.M., *Odwaga zawierzenia. Rekolekcje*, Kraków 2013.
- Martini C.M., *Słuchać Jezusa. Medytacje nad Ewangelią św. Mateusza*, Kraków 1999.
- Martini C.M., *To jest Pan! Rekolekcje dla osiemnastolatków*, Kraków 2003.
- Martini C.M., *Wyznania Piotra*, Kraków 1999.
- Nagy S., *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej*, Wrocław 1982.
- Rusecki M., *Kościół*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej, Lublin - Kraków 2002, s. 662-667.
- Rusecki M., *Traktat o Kościele*, Lublin 2015.
- Tornielli A., *Niepokorny kardynał*, Kraków 2013.